

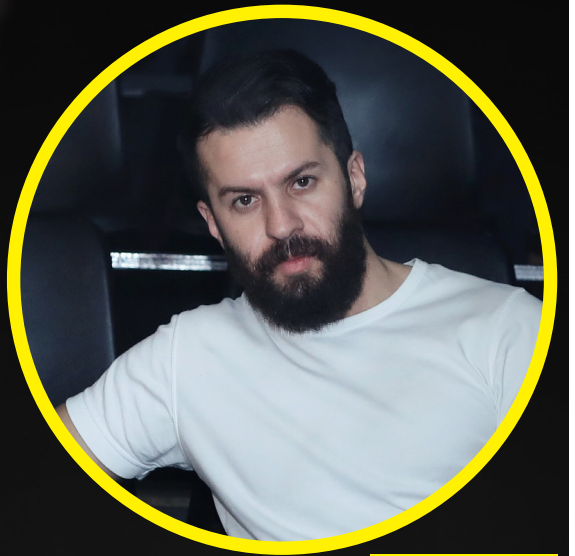
سعید دشتی و داریوش علیزاده؛ کارگردانان «لیگ قهرمانان» از این نمایش به «صبا» می گویند

گیر افتادگان چاله مجازی!

فاطمه رستمی

گفت و گو

نمایش «لیگ قهرمانان» با زبان طنز تلخی انسان امروز را به تصویر کشیده، انسانی که در فضای مجازی غرق شده و با این که می داند در خطر سقوط است، همچنان در این دنیای دروغین دست و پا می زند. با سعید دشتی کارگردان و داریوش علیزاده نویسنده و یکی دیگر از کارگردانان نمایش گفت و گو داشتیم تا از تجربه جدیدشان به «صبا» بگویند.

سعید دشتی :

تئاتری که به شعار برسد
باخته است!

شما پیش از این هم با داریوش علیزاده همکاری داشتید و در نمایش «لیگ قهرمانان» بار دیگر اثری را با هم به صحنه برده‌اید. در مورد این نمایش و همکاری مجددتان توضیح بدهید.

از سال ۹۰ با هم آشنا هستیم و سال ۹۴ اثر را با هم به جشنواره تئاتر فجر فرستادیم و به بخش مسابقه راه یافتیم بعد از آن، به واسطه آشنایی من با شهاب حسینی، با لطف و حمایت او در بخش سرمایه‌گذاری نمایش «دریبل» را که داریوش نوشته بود به صحنه بردیم بعد از «دریبل» فاصله‌ای بین همکاری ما ایجاد شد و من دو کار دیگر انجام می‌دادم و آن زمان داریوش علیزاده روی این متن کار می‌کرد و فکر می‌کنم دو سال است که برای نمایشنامه «لیگ قهرمانان» وقت گذاشته است.

در مورد این که نمایش «لیگ قهرمانان» بخش مرحله‌ای توضیح دهید. آیا نمایشنامه، فصل‌ها و بخش‌های دیگری دارد و ادامه خواهد داشت؟

بله. این متن مجموعه نمایشنامه‌هایی است که این اجراء مرحله گروهی است و بقیه نمایشنامه یعنی تا بخش نهایی نوشته شده است. در واقع «لیگ قهرمانان» نمایشنامه‌ای سه‌ساعته بود که پنج اپیزود داشت و متناسفانه در کشور ما و سالن‌های دولتی و خصوصی ما نمی‌شود اجرای سه‌ساعته داشت و همیشه گروه‌های قبلی و بعدی وجود دارند. ما این اپیزودها را از هم جدا کردیم و به پنج نمایشنامه مجزا تبدیل شد که تم کلی همه آن‌ها خشونت است. این آثار مرحله گروهی، بعد حذفی و نیمه‌نهایی و فینال دارد. هر چه جلوتر می‌رویم می‌بینیم آدم‌های نمایش خشن‌تر می‌شوند.

در مورد سبک کمدی نمایش «لیگ قهرمانان» بگویید که به نوعی کمدی همراه با خشونت است. فکر می‌کنید چقدر مخاطبان تئاتری این نوع کمدی را می‌شناسند و با آن ارتباط برقرار می‌کنند؟

کمدی این نمایش به نوعی کمدی تمیز است یعنی کمدی موقعیتی که براساس لحظه شکل می‌گیرد. یک چیز مهم این که هدف ما از اجرا ایمان اصلاح‌خندانند تماشاگر نیست و فقط رگه‌های کمدی دارد. می‌توان گفت این نوع کمدی تلخ و به نوعی گروتسک است. ما کمدی اروتیک نداریم و کاراکترها کمدی را ایجاد می‌کنند و هر چه هست از ماهیت شخصیت‌ها می‌آید و از نوع کمدی کوچه و بازار نیست.

در شرایطی که همه می‌دانیم اهالی تئاتر باید به فکر گیشه و بازگشت سرمایه‌هایشان باشند و خیلی‌ها برای این هدف از بازیگران چهره و به اصطلاح سلبریتی در نمایش‌هایشان استفاده می‌کنند، انتخاب بازیگران شما که آن‌ها هم چهره هستند بر چه اساسی صورت گرفته است؟ آیا شما هم به گیشه فکر می‌کردید یا این بازیگران به کاراکترهای نمایش نزدیک بودند؟

هم به گیشه فکر کرده‌ایم، هم به نزدیک بودن بازیگران به

کاراکترهای نمایش. همین دوستانی که با حضور سلبریتی‌ها در تئاتر مخالف هستند اگر روزی یکی از چهره‌های مشهور بپذیرد در کارشان بازی کند خوشحال می‌شوند. من افرادی را می‌شناسم که تا سال قبل دنبال آوردن خواننده‌های درجه‌دو و سه در نمایش‌هایشان بودند و موفق نشدند حالا که با آن‌ها حرف می‌زنیم ادعا می‌کنند که اصلاً دوست ندارند چهره در نمایش‌شان بازی کند! معتقدم باید صادق باشیم. قطعاً هر هنرمندی هم‌زمان با کیفیت اجرا به گیشه هم فکر می‌کند. می‌دانیم که که هنر بی‌مخاطب هنر نیست، ادا است. کار ما تهیه‌کننده دارد و او طبیعتاً به گیشه فکر می‌کند. وقتی تئاتر دولتی را یکباره خصوصی می‌کنند و هیچ فکری پشتش نیست، مشکلات زیادی پیش می‌آید که شاهدش هستیم. جواب سوالات این چنینی پیش مسئولان است؛ آن‌هایی که فضاهای دولتی را هم به نوعی خصوصی کرده‌اند و به تئاتری‌ها امکانات خاصی نمی‌دهند. نکته مهم دیگر این که بازیگران نمایش «لیگ قهرمانان» غیر تئاتری نیستند که یک‌دفعه به تئاتر بیایند. بهاره رهنما که بیشتر از فیلم سینمایی و سریال در تئاتر حضور داشته و از سال ۸۰ تا امروز روی صحنه است و پیش از پنجاه نمایش داشته و کاندیدای جشن بازیگر هم بوده است. سعید زارعی که کلا تئاتری است و علی اوجی هم در این ۱۵ سال سابقه تئاتری ۹ تئاتر اجرا کرده است، ریحانه پارسان هم مثل خیلی از هنرمندان دیگر بالاخره باید از یک جایی شروع می‌کرد و نمی‌توانیم کسی را تحریم کنیم که به تئاتر نیاید! تقدسی در این بین وجود ندارد، مقدس فقط خداست. علاوه بر همه این توضیحات ملاک اصلی من در انتخابم نزدیکی بازیگرانم به کاراکترهای نمایش بوده است. به نظر من هیچ کس جای دیگری را تنگ نکرده است. هوتن شکبیا که سیم‌رغ برد، نوید محمدزاده، بهرام افشاری و... از کجا می‌آیند؟ این‌ها همه تئاتری هستند. انرژی منفی به یکدیگر ندهیم و فضا را برای کار کردن افراد مستعد باز کنیم.

در خلاصه نمایش «لیگ قهرمانان» هم به فاجعه آمیز بودن فضای مجازی امروز اشاره شده است. شما فکر می‌کنید واقعا چقدر فضای مجازی فاجعه است و چطور شد که این سوژه را برای اجرا انتخاب کردید؟

از دل همین فن‌پیچ‌ها و فضای مجازی فاجعه‌ای به وجود آمده که همه می‌خواهند مشهور شوند. عدم اعتماد به نفس و انتشار عکس‌های دروغین از زندگی‌های رنگی افکار را به هم ریخته است و هر کاری می‌کنند تا دیده شوند. انگار جهان بینی افراد آنقدر کوچک شده است که در فضای غیرواقعی از خودشان کاراکتری دروغین می‌سازند در حالی که شاید در محل زندگی واقعی‌شان حتی ذره‌ای شأن و اعتبار نداشته باشند. اگر ما به خودشناسی ایمان داشته باشیم و باور کنیم خدا به هر کدام از ما رنگی داده است دیگر وابسته تفکر دیگران در مورد خودمان نیستیم. امروز شخصیت افراد به تعداد فالوئرهای

اینستاگرامشان محدود شده است. در پی همین دغدغه‌ها بود که سراغ این متن رفتیم و می‌خواستیم خشونت را نشان بدهیم که از دل فضای مجازی می‌آید.

اگر تئاتر را رسانه‌ای سنتی در مقابل رسانه‌های مدرن بپذیریم، فکر می‌کنید تئاتر امروز ما چقدر می‌تواند به عنوان ابزار فرهنگ‌ساز عمل کند؟ آیا قرار است در نمایش شما فرهنگ‌سازی صورت بگیرد؟

فکر می‌کنم تئاتر در کشور ما آنقدر قدرت ندارد که فرهنگ‌سازی کند و فرهنگ‌سازی امروز توسط صداوسیما انجام می‌شود. افرادی که به عنوان فرهنگ‌ساز حضور دارند خیلی نسبت به فرهنگ دغدغه‌مند نیستند. فکر می‌کنم تئاتری که به پیام اخلاقی و شعار برسد باخته است! تئاتر وظیفه دارد موقعیتی انسانی را نمایش دهد و تماشاگر وقتی از سالن خارج شد چند دقیقه به آنچه دیده و شنیده فکر کند. همین برای تماشاگر برد محسوب می‌شود. مخاطب از پیام اخلاقی خوشش نمی‌آید و جبهه‌گیری می‌کند و باید قضاوت را برعهده خودش گذاشت.

شما در جشنواره فیلم فجر سال گذشته با فیلم «دیدن این فیلم جرم است» حضور داشتید. در مورد نقش خودتان در این فیلم و ماجراهای مربوط به اکران آن بگویید.

من این فیلم را خیلی دوست دارم و با جان و دل بازی کردم با این که جهان‌بینی شخصیتی که در «دیدن این فیلم جرم است» بازی کرده‌ام با من فرق دارد، اما همه اعضای گروه، مدت‌ها روی آن کار کردند. این فیلم خیلی چیزها را نقد می‌کند و فعلاً جلوی نمایش آن را گرفته‌اند. فکر می‌کنم دولتی که حرف از آزادی و تدبیر و امید می‌زند باید برای نمایش فیلم‌ها راحتی بیشتر فراهم می‌کند. به ما قول نمایش داده بودند، اما مدام به تأخیر افتاد و حالا عملاً فیلم نمایش داده نمی‌شود ضمن این که اصلاحیه‌هایی به فیلم خورده که به نظرم به اثر آسیب می‌زند و کارگردان هم آن را نمی‌پذیرد.

نکته آخر؟

من از حمید ملکی، مسعود سقلاطون نیا تهیه‌کننده و امیرحسین انصاری سرمایه‌گذارم سپاسگزارم که در این شرایط سرمایه خودشان را برای کار فرهنگی خرج می‌کنند و امیدوارم هر روز موفق‌تر باشد.

داریوش علیزاده :

هنوز خودم را با فضای مجازی
غریبه می‌دانم

در مورد نمایشنامه «لیگ قهرمانان» مرحله گروهی و ادامه‌دار بودن آن در فصل‌های بعدی بگویید.

حدود دو سال روی مجموعه نمایشنامه‌هایی کار کردم که چهار اپیزود داشت و با مشورت‌هایی که گرفتم متوجه شدم اگر بخواهیم این متن را اجرا ببریم حدود سه ساعت می‌شود پس تصمیم گرفتم هر کدام از این اپیزودها را به نمایشنامه‌ای مجزا تقسیم کنم، به این صورت که اولین نمایشنامه لیگ گروهی، بعد لیگ اصلی، سومی نیمه‌نهایی و چهارمی فینال خواهد بود. به این ترتیب قصه‌ها را گسترش دادم و شخصیت‌هایش را بیشتر کردم تا به صورت نمایشنامه‌ای واحد دربیاید. این چهار نمایشنامه از نظر قصه ارتباطی با هم ندارند، اما از نظر حال و هوا و محتوا به هم مربوط هستند.

شما به عنوان نویسنده، موضوعات روز جامعه یعنی درگیری آدم‌ها با فضای مجازی را مورد بررسی قرار داده‌اید. چطور شد که به سمت این سوژه رفتید و چقدر آسیب‌ها و تاثیرات فضای مجازی روی انسان‌ها این ایده را به ذهن‌تان رساند که نمایشنامه «لیگ قهرمانان» را بنویسید؟

من هم مثل همه افراد به فضای مجازی زیاد فکر می‌کنم و اتفاقاتی که در این دنیا می‌افتد خودآگاه و ناخودآگاه روی ما اثر می‌گذارد. در این نمایش از کلمه فضای مجازی استفاده نمی‌کنیم و در واقع فضای خاصی در نظر ما نیست و دنیای مجازی به‌طور کلی بستری برای بیان قصه ماست. در واقع ما می‌خواستیم شهوت دیده شدن و حرص و طمعی که افراد برای مشهور شدن دارند را نشان دهیم. انگار مسابقه‌ای در حال برگزاری است که چه کسی اول می‌شود؟ در آثاری که پیرامون تاثیرات فضای مجازی ساخته می‌شود عموماً این اتفاقات گوشه‌ای از داستان هستند در حالی که من می‌خواستم کل ماجرا در مورد همین فضا باشد. فکر می‌کنید بیشتر آسیب‌هایی که افراد حاضر در فضای مجازی از آن می‌بینند ناشی از خود این فضا است یا این که افراد از این امکان بهره‌درستی نمی‌برند؟ آیا شغل شما هم تحت تاثیر فضای مجازی قرار گرفته است؟

فضای مجازی مفهومی بسیار کلی است. هیچ‌کدام از افراد گروه ما نمی‌خواستند بگویند فضای مجازی خوب است یا بد، اما چه بخواهیم چه نخواهیم این فضا هست و در شغل ما که بسیار تاثیر گذاشته است به خصوص از جنبه تبلیغ تولیداتمان. دوست دارم به این ماجرا کمی کلی‌تر فکر کنم و می‌بینم که هم‌نسل‌های من یعنی بچه‌های دهه‌هفتادی ساعت‌های زیادی را در این فضا به بطالت می‌گذرانند و وقتی با آن‌ها صحبت می‌کنم اذعان دارند که زمانشان را در این فضا بیهوده هدر می‌دهند، اما همچنان این کار را می‌کنند و دقیقاً همین نکته بود که به من تلنگر زد و دلم خواست این کار را انجام بدهم.

آیا زندگی شما قبل و بعد از شدت یافتن نقش فضای مجازی تحت تاثیر این فضا قرار گرفته است؟

زندگی واقعا بعد از رشد فضای مجازی خیلی فرق کرده است. من هنوز خودم را با فضای مجازی غریبه می‌دانم و نسبت به هم‌نسل‌های خودم چندان با آن راحت نیستم، اما منکر این فضا نمی‌شوم و بیشتر سعی دارم جنبه مثبت آن را در نظر بگیرم. از طریق فضای مجازی بیشتر توانسته‌ام با دوستانم ارتباط بگیرم و کارم را معرفی کنم و ترجیح می‌دهم همین جنبه از فضای مجازی را دنبال کنم تا خودم راحت‌تر باشم.